

איך מדליקים את נרות החנוכה?

Category: בראשית, מקץ

אם 'למחיה שלחני אלוקים', מדוע היה צריך יוסף להתגלגל לכלא לזמן כה ממושך ולחוות סבל רב? הרבי מסביר, כי מאסרו של הרבי הקודם ושחרורו הניסי נסך כוח ועוצמה בחסידיו שמסרו את נפשם ברוסיה הקומוניסטית, והם שאבו מכך עידוד. מיוסף מקבל היהודי כוח ותעצומות להמשיך ולהאמין למרות הכול.

21 שנות מאסר

בין החסידים ברוסיה הייתה אמרה ידועה בקשר לשיבה בכלא. למעשה, רוב החסידים ישבו בכלא הרוסי, אם בגלל שלימדו תורה בסתר, ערכו ברית מילה, אפו מצות לפסח ועוד 'עברות' דומות.

היות שחב"ד הייתה בעצם מחתרת חסידית שהפיצה יהדות בדרכי סתר, וכולם היו חברים במחתרת, אז ברגע שנתפס יהודי והודה שהוא חבדני"ק, זאת כבר הייתה עבירה שמצדיקה עונש מאסר בכלא.

לכן החסידים היו אומרים בחיך מריר, ששיבה במשך שנה אחת בכלא זוהי חובה, שנתיים זה רשות ושלוש שנים בכלא זה כבר "מחזי כיוהרא" ☹ נראה כמו אחד שעושה את זה כדי להתפאר.

אני רוצה לספר לכם היום על יהודי שישב בכלא לא שנה ולא שנתיים אלא 21 שנים! ☹

אני לא מכיר עוד מישהו שישב כל כך הרבה שנים, כי בדרך כלל, מי שנגזר עליו שנים רבות בכלא קרה לו אחד מהשניים: או שהוא שוחרר לאחר כמה שנים, או שהוא לא שרד ונפטר בכלא.

אותו יהודי, הרב מרדכי חניזין, (אחיו של הרב דוד חניזין), נקרא בפי כולם 'מוטל'. מוטל ניסה להבריח את הגבול באודסה בשנת 1935 כדי לעלות לארץ ישראל. הוא נתפס ונשפט לעשר שנות מאסר.

זמן קצר לאחר שהשלים את הגזר דין והשתחרר, נעצר חניזין שוב באמתלות שונות ונגזרו עליו חמש שנות מאסר. כשהוא השתחרר, הם שוב נטפלו אליו והוא נאסר שוב לשש שנים נוספות. בסך הכול הוא ישב בכלא הסובייטי משנת 1935 עד 1956, עשרים ואחד שנים. ('דוד עבד' עמ' 340)

הסיפור שאני רוצה לחלוק אתכם קרה בחנוכה, כנראה בשנות מלחמת העולם השנייה. חג החנוכה התקרב, ושאלת הדלקת הנרות הטרידה את מוטל. הוא ידע היטב את הסכנה הכרוכה

בדבר, אך היה נחוש לקיים את המצווה.

עמו במחנה היו עוד כמה צעירים יהודים ומרדכי היה המבוגר מכולם. הצעירים התלהבו מיד והציעו רעיונות. אחד התנדב להכין פתילות משאריות בגדים. חברו הודיע שיכין מעין חנוכייה והאחרים הבטיחו להשיג מרגרינה, שתחליף את השמן.

ערב ראשון של חנוכה. החבורה סיכמה להיפגש במקום ובשעה מסוימים שלא יעוררו חשד בעיני שומרי המחנה. בשעה המיועדת, הם התגנבו זה אחר זה אל צריף חשוך והמתינו להדלקת המנורה.

מוטל התכבד להדליק את הנר הראשון. בהתרגשות הוא בירך את הברכות. עיני כולם הביטו בערגה בלהבה הקטנה שהחלה לרצד. מחשבותיהם נשאום הרחק. כל אחד חשב על בית הוריו, על הימים המאירים של ימי החנוכה ואווירתם המיוחדת.

ופתאום דפיקה עזה. כעבור רגע נפרצה הדלת ואל החדר נכנסו שומרי המחנה. בצעקות ובקללות כבלו את ידי כולם והובילום למאסר. בני החבורה הועמדו ל'משפט'.

דרמה בבית המשפט

במחנות הכפייה לא היה צורך בהאשמות מבוססות כדי לתפור תיק לאדם ולהאשימו במרידה. הם הוכנסו אל תוך אולם בית משפט מאולתר. שופט חמור סבר ישב בקדמת האולם, ומולו עמדו מוטל וחבריו הצעירים. בהיותו המבוגר שבחבורה ויוזם הרעיון, הטילו עליו מפקדי המחנה את מלוא האחריות למעשה.

הם ציפו לעונש חמור, ובכל זאת הופתעו לשמוע כי הם מואשמים במתן סיוע לאויב. "הצעירים הדליקו נרות כדי לאותת לאויב", אמר התובע, והמשיך: "על-כן יש להשית עליהם גזר-דין מוות!".

השופט פנה אל מוטל ושאל: "יש לך מה לומר לזכותך?". מוטל שאל את השופט: "האם ההאשמה הזאת היא רק עליי או על כל חבריי?". בקור רוח השיב השופט: "כל חבריך מורדים המתנגדים למשטר, ולכן העונש יושת על כולכם".

מוטל לא היה יכול עוד לכלוא את סערת נפשו. כל עוד היה סבור כי רק הוא עצמו ייענש בחומרה, הוא היה מוכן לקבל זאת, אולם הוא לא היה יכול לשאת את המחשבה שחבריו יומתו בגללו. בכי בלתי נשלט פרץ מעיניו ודמעותיו זלגו ללא הרף. שנים רבות של סבל התפרצו באחת.

השופט הביט בו בדממה, ולאחר כמה דקות מתוחות הורה לו להתקרב אליו, ואז שאלו השופט שוב, עדיין בקול זועף: "יש לך דבר מה לומר להגנתך?". מוטל אזר את כל כוחו ואמר בהחלטיות: "יהודים אנחנו. בסך הכול רצינו לקיים את מצוות דתנו ולהדליק נרות לכבוד חג החנוכה".

פני השופט השתנו מעט. הוא קם ממקומו והחל להתהלך אנה ואנה. פתאום פנה אל השומרים וביקש מהם לצאת מהמקום עד שיקרא להם.

בבית המשפט נותר השופט לבדו עם הצעירים היהודים. הוא פנה אל מוטל ואמר: "נרות חנוכה אמרת? נרות חנוכה?". התרגשות מוזרה נשמעה בקולו. הוא המשיך: "היודע אתה כיצד מדליקים נרות חנוכה? הנה, אני אלמד אותך איך להדליקם".

האסירים הביטו בו בהשתאות. השופט לקח את כל דפי האישום, קירב אותם, זה אחר זה אל העשית שעמדה על שולחנו ובתוך דקות בערו הדפים ולא נותר מהם אלא אפר.

הצעירים עמדו נדהמים ולא העזו לפצות פה. לאחר מכן קרא השופט לשומרי הכלא. פני השופט הביעו שוב זעם ושאת-נפש. הוא הורה לשומרים לקחת את כל הצעירים ולפזרם במרחק הגון זה מזה, כדי שלא ייפגשו. "צעירים מורדים אלו אינם שווים אפילו את העונש המגיע להם", סינן לעבר החיילים.

אולם בית המשפט התרוקן. רק מוטל נותר על מקומו בעוד השופט קם לצאת. הוא התכופף לעברו ובקול חנוק מדמעות לחש באוזנו: "יהודי אני! מבקש אני ממך דבר אחד? אנה ספר לדורות הבאים איך מדליקים את נרות החנוכה". (שיחת השבוע גיליון 1248)

למה בכלא?

השבוע בפרשתנו מקץ אנו ממשיכים לקרוא על הסאגה של יוסף הצדיק. בשבוע שעבר קראנו איך הוא הושלך לכלא על לא עוול בכפו, שם ישב אסור במשך שנים עשר שנים.

נשאלת השאלה: אנו יודעים מדוע יוסף היה צריך להגיע למצרים משום שיוסף בעצמו אומר זאת לאחיו. בפרשת ויגש שנקרא שבוע הבא: "כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם" (ויגש מה, ה) אביו הקב"ה שלח אותי למצרים כדי להציל אתכם מרעב. בנוסף לכך אומרת הגמרא "ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו דכתיב בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה" (שבת פט, ב), דהיינו, שיעקב ירד בלי ייסורים ובצורה מכובדת.

אבל עדיין נשאלת השאלה למה כלא? בשביל מה בית סוהר, וכי הקב"ה מסבב הסיבות לא יכל למצוא דרך יותר קלה שיוסף יעלה להיות משנה למלך?

הרבי הקודם ששמו הראשון היה 'יוסף', עלה להנהגת חב"ד בזמן המהפכה הבולשביקית. באותם ימים כל המנהיגים הרוחניים של העם היהודי שהתגוררו ברוסיה ברחו מברית המועצות מאחר והבינו שלא יתאפשר לחיות חיים יהודיים שם, אולם הרבי הקודם עשה החלטה נחושה שהוא לא בורח ומשאיר את מיליוני היהודים ברוסיה כצאן ללא רועה.

הוא נשאר שם והקים מחתרת חסידית שתלחם על נפשה של יהדות רוסיה. היכן שסגרו חיידר

הוא שלח בחור ישיבה שיפתח חיידר אחר במחתרת. אם אסרו את המוהל באותה עיר, מיד נשלח מוהל אחר, ואם סתמו את המקווה, הוא שלח מישהו שיבנה מקווה סודי במטבח הבית של אחד החסידים.

כמובן שהממשלה הקומוניסטית לא אהבה את התנהגותו. בשנת 1927 הוא נאסר בכלא ונשפט לעונש מוות. בזכות לחץ בין לאומי ובפרט ממדינות ארה"ב גרמניה ולטביה הוא השתחרר מהכלא, אחרי כמעט חודש וזמן קצר לאחר מכן הוא עזב את רוסיה.

באחד ההזדמנויות כשדיבר על המאסר של חותנו, הסביר הרבי שזה שהקב"ה שהוא טוב לכל גרם לכך שהרבי הקודם ישב בכלא עם כל הסבל שכרוך בכך, מוכרח להיות שהיה לזה מטרה טובה וחשובה מאוד.

הרבי הסביר, שבסופו של דבר התברר שסיבת מאסרו של חותנו הרבי הקודם הייתה כדי לעודד את כל אלו שעסקו בהפצת התורה והיהדות באותם תנאים. המאסר והשחרור נתן להם את הכוח לא להתפעל ולהמשיך בעבודת הקודש, בראותם שמי שעומד בראשם, המצביא שלהם, וזה שגייס אותם לעסוק בעניינים האלו, הכניסו אותו לבית האסורים בגלל הפצת היהדות ובסופו של דבר הוא השתחרר באופן רשמי.

□ בוודאי שאנשי הממשל הרוסי ידעו היטב איזה הד אדיר יהיה לשחרור של הרבי הקודם ועד כמה זה ישפיע על הפצת היהדות, ובכל זאת לא הייתה להם ברירה, והם היו חייבים לשחרר אותו.

האירוע הזה נסך כוח לכל החסידים שבאו בעקבותיו שיוכלו לעמוד בקשיים ובניסיונות ולהמשיך בעבודה של הפצת היהדות (שיחת פ' שלח תשל"ח. שיחות קודש ח"ב עמ' 549).

ואולי יש לומר, שמאותה סיבה מסבב הסיבות גרם לכך שיוסף יהיה בבית האסורים במצרים. העובדה שישב בכלא במשך שנים עשר עשר שנים ובסופו של דבר יצא משם, ולא רק שהשתחרר מהכלא אלא הפך למושל מצרים, 'מבית הסורים יצא למלוך' זה ייתן ליהודי את הכוחות בכל פעם שהוא יתמודד עם איזה שהם מניעות ועיכובים.

הסיפור של יוסף ייתן לו את הכוח לא להתפעל, ולעמוד בתוקף על אמונתו ויהדותו כי הוא יודע שה' נמצא איתו בכל מקום ובסופו של דבר יהיה 'דידן נצח'.